

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIENCIES

EL PALAU DELS MARQUESOS DE SOLLERIC

El nostre amic i regidor de l'Ajuntament d'aquesta Ciutat En Pere Alcover i Sureda—que ens ha autoritzat per dir-ho—fa algun temps que en una de les reunions particulars celebrada per aquella Corporació llança la proposta d'adquirir el Palau dels Marquesos de Sollerich, conegut per Can Morell del Born.

Tal proposta es sustentava en la necessitat sentida pel mateix Ajuntament de tenir un lloc escaient on col·locar, com és degut, l'estatutària procedent del Museu de Raixa, l'Arxiu del Regne de Mallorca i la Biblioteca Municipal, millorada amb les aportacions d'aquests darrers anys. La instal·lació corresponent seria un dels actes a celebrar per la commemoració del setèim Centenari de la Conquesta, que s'escau a la fi del pròxim any 1929.

Nosaltres, en distintes ocasions, hem previst la necessitat d'un Museu de Prehistòria (vegin-se els números d'aquesta Revista corresponents a maig i juny), que cabria perfectament en l'edifici indicat.

Hi ha, de fa alguns anys, el projecte fantàstic d'aixecar un Palau d'Exposicions permanents; doncs bé, ara es té l'avinentesa d'adquirir-lo i de que sigui aquest: un Palau com mai, segurament, l'hauria somniat el nostre Ajuntament.

El Palau dels Marquesos de Sollerich és tal volta la millor construcció civil de la nostra Ciutat, i tenim el deure de conservar, pel nostre decor artístic, aquesta joia de l'arquitectura mallorquina.

No sabem com hauran pres la proposta del Sr. Alcover els altres regidors que componen la Corporació municipal; però estam segurs que tota la Ciutat veuria amb gust i plaer la realització del projecte, la qual seria un dels actes commemoratius més importants i més dignes del Centenari de la Conquesta.

Conti el nostre Ajuntament amb la nostra ajuda moral per la realització de tan bell projecte, i amb la nostra felicitació més efusiva l'iniciador de la idea.

LLORENÇ RIBER I CAMPINS (1)

MAGNIFIC Senyor,
Senyors i Senyores:

En rebre de l'Ajuntament d'aquesta villa l'encàrrec de la biografia d'un de sos fills més insignes, pel solemne acte d'avui, una doble emoció contrastava la meva ànima: l'amor entranyable al Mestre i la temor inveterada del deixeble. La primera bells desigs en mi encenia, la segona greu defalliment m'encomanava. Volia i dolia... Guanyat per la tendror dels primers afectes—els més forts sempre i més purs—qui amb ell en tan bon hora em lligaren, i agraït a la iniciació literària que anys enrera em revelava, no vaig saber dir què no. Alabat sia Déu qui per les vies instinctives dels afectes, qui tapen els ulls piadosament a la nostra feblesa, em permet en tan bon dia arborar aquí mon cor com una copa ardent de gratitud!

“O dolça terra de pins i de molins! D'una hora lluny s'albiren, coronant el coster, ungint-lo de moviment i de gràcia. Quin bell efecte les grans ales blanques esvoletegants entre els fullatges d'or!” (2) Dins aqueixa terra, sobre aquest coster, el 14 de setembre de 1882, naixia el vostre poeta.

“De ma infantesa el temps corria passatger
com l'aigua per la torrentera
a on feien flotar la murtra i l'arboissera
ombra i efluvis de verger”

canta ell mateix de sa entrada dins la vida (3). Beneïda eixa infantesa! Beneïts aquests vergers on saltava amb sos companys collint

(1) Notes per una biografia llegides a Campanet el 25 de Juliol de 1928 en ocasió d'ésser declarat Fill Il·lustre d'aquella vila.

(2) Ll. Ribet, *Un furt* (La Veu de Catalunya, 1922).

(3) *Lectura Popular*, n.º 49., pàg. 448.

les flors de la terra i enfilant-se a tot arbre! Aquí degué cobrar l'amor de les aures lliures i de les aigues corrents, dels grans boscs religiosos i les ombres perfumades. Aquí degué rebre, com Horaci, la favor de Cal·líope, la musa rústica qui el consagrava amb signes augurals i li deixava oir el so acordat de sa cítara:

“Sentiu? M’enganya dolça follia?
Me sembla veure-la qui errant s’atansa
per dintre les selves sagrades
a on lliscaven el vent i l’aigua” (1)

D’aquesta vida alloure d’infant de pagesia l’arrencaven, nin encara, per a portar-lo a Lluch, com atlot blau d’aquella escolania, “per aquells camins empinats i esquerps... emmorenits com la Sulamita, que, abandonats avui, ploreu d’enyorança a l’ombra dels pins consoladors o damunt l’altura suprema del Salt de la bella dona” (2). Allà la Mare de Déu, colrada del sol de les centúries, l’alimentà llargament de poesia i pa de blat (3) i allà degué ésser el primer lloc on Mallorca, les diades de festa, admirà la veu del petit cantor que en aquella edat seria, com la del jove Mistral, gentil i clara com una veu de donzella...

Estroncat aquell tresor, vinculat a la primera adolescència, mes no sa doble vocació sacerdotal i poètica, allí dalt definitivament consagrada, davallava als quatre anys de les muntanyes excelses, amb els ulls plorosos d’agraïment i amb el cor girat a Lluch i “bramulant dins el pit, com aquells bous de què parla el llibre sagrat qui transportaven l’Arc del Testament” (4),

“embalsamat de nit, rosat de serení,
corprès del fosc abim, d’aurat de l’alba clara” (5),

entrava al Seminari de Sant Pere de Mallorca “per a que Déu confirmàs l’obra que a Lluch començà a obrar sa Mare”.

Les Humanitats cursades, vingueren els primers vols—vols d’alosa matinal qui es llança del solc. Deixem que ell mateix ens conti

(1) Horaci, oda IV del Llibre III.

(2) *Per l’altar i per la llar*. Biblioteca Horitzons n.º 4, pàg. 40.

(3) *Ibid.* Pàg. 84.

(4) *Ibid.* Pàg. 29.

(5) *El romlatge dins la nit*, Almanac de les Lletres, 1921.

el primer: "Era devers l'any 1898, allà en la tendror dels anys adolescents, quan la vocació comença a orientar-se. Jo eixia tot just de les lletres divines. Jo m'era enamorat de la musa d'Horaci. Era una antiga edició expurgada impresa a Cervera (*Cervariae Lactanorum*), amb les fulles grogues de tanta antigor, que jo tenia amb ella les confidències clandestines. Cal·liope havia per nom la musa qui em tenia corprès; emperò la severa Urània, la musa del nombre i de l'exactitud, a la qual era mester que jo consagràs tots mos afanys, estava gelosa de totes mes hores. Mes, què hi farem? Jo sempre trobava ocasió de reprendre la lectura del petit llibre car. Entre les fulles seques d'aquell llibre jo pressentia la flor mullada de rou tremoladís, la flor de maig, immortal i viva. En les entranyes del marbre fred, endevinava la llavor del foc, l'espurna divina...

"Era aleshores una musa tota *infant*, en el sentit primitiu de la paraula. Sentia el cor tot ple d'unes coses que les paraules no sabien copsar... La receptibilitat és aleshores extraordinària: un hom no té veu pròpia, i totes les veus que ha sentides tenen ressonança en la seva... Jo era així, quan a Déu plagué que arribàs a les meves mans la convocatòria del Certamen de la Acadèmia Mariana que aquell any era consagrat a la Reina de les muntanyes mallorquines, la Mare de Déu de Lluch. I jo en les veus melodioses d'altri que cantaven en mon cor, vaig balbucejar una petita oda, una *odelette*, com diria Ronsard. Aquella petita oda de vol breu retornà amb una corona. I per aquest premi immerescut fou orientada i fixada per sempre més la meua vocació. I d'aquell jorn ençà em vaig fer ermità de les lletres, monjo de la poesia; i davant Déu, em vaig lligar amb un vot que no he trencat (i si Ell m'ajuda no trencaré mai més), amb un vot d'amor i fidelitat a Catalunya" (1).

Cinc anys després, el 1903, tenia lloc a Mallorca un torneig literari que, si bé organitzat amb mires a omplir un número més d'un programa de Fires i Festes, estava destinat a tenir gran ressonància dins la futura història literària de Mallorca. Componien el Jurat En Joan Alcover, President, En Ramón Picó i Campamar, En Joan Palou i Coll, En Gabriel Maura... quasi tots els déus majors de l'Olimp insular. Aleshores sobre la primera collita del Renaixement

(1) Per l'altar i per la llar, pàgs. 83, 84 i 85.

ment literari de Mallorca semblava tombar l'hivern i així ja ho augurava En Miquel S. Oliver, fill egregi d'aquest poble, en sos assaigs crítics "La Literatura en Mallorca". *S'acabà nostre camí, el cicle s'és tancat* (1). Mes les tres composicions premiades amb els premis principals en aquell certamen memorable constituïen la revelació plenària d'altres tants poetes màxims: En Gabriel Alomar qui a ses dots excepcionals de *éssayiste* trenava amb *L'Agonia de les Flors* sa més fresca corona de poeta *elegant*, en l'alt sentit de la paraula; Na Maria-Antònia Salvà qui aportava amb *L'Estiu* una nova llavor de poesia rústica no sentida encara a Mallorca i En Llorenç Ribet qui s'estrenava amb un poema de joventut: *Revertere Sulamitis!*, dedicat a la Beata Caterina. El President del Jurat, En Joan Alcover, deu anys després, en son pròleg al llibre *A sol ixent*, no sap deixar de consignar-ne sa felicitat sorpresa:

"Aquest poeta—diu—em fou revelat en les millors condicions per judicar-lo amb criteri espontani, verge d'influències i antecedents de cap espècie que poguessin suggestionar-me.

Com a jurat d'un certamen vaig rebre dels meus companys un vot de confiança per proposar la tria de la part poètica. M'enduguí a casa meua la garba de manuscrits en vers; tot fullejant-los, llapis en mà, tocà el torn al poemeta *Revertere Sulamitis!* i a penes obert, un perfum de cosa fresca i viva m'embaumà. Jo, perdent de vista la ponència, ja no llegia per calificar, sinó per pura delecció. D'on venia l'autor? Potser de Catalunya? Quelcom recordava Mossèn Cinto; però massa duia l'ambient de casa nostra, massa endins penetrava l'esperit assedegat, com un fibló d'abella, en les humils florineues indígenes, per no haver-se criat entre nosaltres. Com s'explicava que el primer vol arribés tan amunt, i si no era el primer, com en tanta reserva s'havien mantenguts els començos? Amb la joia d'una felicitat troballa, doní compte a mos companys, i tots repetiren a chor la meua exclamació: Un poeta!

A l'obrir-se els plec en la festa del certamen, comparagué a rebre el premi un jove d'una vintena d'anys, amb hàbit sacerdotal: En Llorenç Ribet. Jo, sense conèixer-lo de vista ni de nom, havia saludat la triomfal aparició.

No era una promesa, era ja una realitat que s'imposava...

En el poemeta anònim, esvelt i florit, se m'apareixia la silueta

(1) Miquel S. Oliver, *La literatura en Mallorca*, pág. 234.

d'un bergantell abrinat, d'ossada lleugera i línies suaus, un poc allanguides per la creixença ràpida. Després el pit s'eixampla i el ritme del pòls és més enèrgic. I ara com abans, i més que abans, té l'avidesa d'uns ulls encaradissos, fàcils a la meravella, l'exquisida impressionabilitat que intensifica les imatges i dona al poeta lo que em diríem visió ponderativa, si no fos el poeta probablement l'únic qui hi veu just" (1).

L'any 1905 fou nomenat catedràtic de Retòrica i Poètica i Perfecció de Llatí, com en deien d'aquestes disciplines, al Seminari de Mallorca, sota el pontificat del bisbe Campins, de bona memòria, de qui fou patge. Allí vaig tenir l'honor de conèixer-lo i de rebre la benèfica influència de son mestratge magnànim: res més oposat a les normes rígides dels texts rutinaris de Preceptiva literària qui ofegarien en flor les més fresques inspiracions, res més allunyat d'aquelles falses tortures que en diuen Composició o *Deberes de Estilo*! Per ell no hi havia més que literatura viva o literatura morta: la primera ens la servia a copa plena, i amb quina avidesa la bevien els nostres llavis, rústics, però verges encara d'intoxicacions libresques! La segona, la literatura construïda segons els cànons estrets d'Hermosilla i de Boileau, a base pura de temes de retòrica estantissa, en restava eliminada. Entre mes notes d'estudi serv encara un manuscrit de ses explicacions, fundades sobre la pedra ferma de Quintilià i d'Horaci, qui em guardaria de mentir. En un article recent damunt *El Sol* de Madrid ell mateix així ho declara:

"Anys enrera fui encarregat d'iniciar en la dolçura del tracte amb les Muses una porció de joventut. Com al temps en què jo les estudiava les Humanitats eren inhumanes i les Muses acadèmiques no ens oferien sinó pits eixuts, jo sortia dels rígids raïls de la Preceptiva, prescindia dels consabuts exemples i procurava fer-los libar el vi de la poesia autèntica.

"Mistral era mon autor preferit per sa mediterrània claredat, per l'envergadura de la seva alta inspiració, per sa bondat humana, per lo net de la seva obra, per son august patriarcat i fins per la seva honradesa parroquial. Prenia *Mireio* o *Nerto* i començava la lectura. Dolçament pel cant emportades, les testes juvenils es movien al ritme de la lectura, a guisa de joncs estremits pel decórrer de l'aigua sonora..." (2)

(1) *A sol trent*, aplec de poesies juvenils (Amengual i Muntaner, 1912), pròleg., pàgs. V i VI.

(2) De "El Sol", 23 de juny, 1928.

En 1907 als Jocs Florals de Barcelona li fou adjudicada la Flor natural per sa composició *La Cabellera de Berenice*. L'any següent sa magnífica glosa de la *Vida pagesa* obtenia la Viola d'or i d'argent, que de nou guanyà en 1910 amb sa poesia *La mort del maig*, essent proclamat *Mestre en Gai Saber*. Aquestes tres peces marquen per un bell atzar tot el procés poètic de son autor.

La primera fase és d'un apassionat humanisme, representat principalment per *La Cabellera de Berenice*, que manlleua a Cal·límac a través de Catul, per *Les Danaïdes* i *El rapte d'Europa* que extreu d'Horaci, odes plenes de joventut i entusiasme líric, inèdites quasi totes; aquest període d'assimilació clàssica buidada en calent sobre motlos culterans comença amb la petita oda sàfica de què l'autor més amunt ens parlava, s'afina mestriolment en els *Stramps a la Mare de Déu de Sant Salvador* i acaba amb els dos bells sonets intitulats *El gran Pan és mort*, de son primer llibre *A sol ixent*.

Vida pagesa, que en aquest volum prengué el nom del lema virgilià que portava: *Flumina amem silvasque inglorius*, encarna la transició del primitiu humanisme hiperbòlic al classicisme serè i reposat de Mistral i de Chénier. Després d'aquest poema, d'alexandrins brillants i torbadors, germans bessons dels dedicats *A L'Alt En Jaume* i *A Jaume III*, la forma es despulla gradualment de ses exuberàncies, fins a esdevenir d'una sobrietat tan gentil que té en certs indrets la gràcia del llenguatge popular, excel·lència qui apunta en *Cant de Tardor* i *Camina caminaràs* i culmina en les cançons *Galilea lloc ventós* i *Porqueret de la pellissa*.

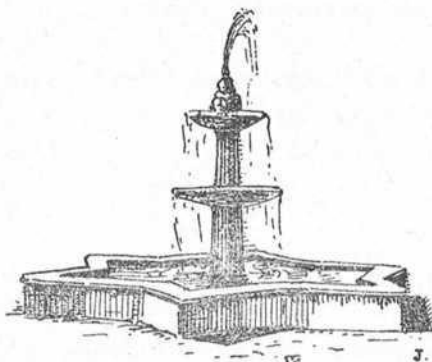
Amb *La mort del maig* apunta l'albada qui havia de descloure, remulles de rou baptismal i regades amb sang eucarística, les flors més fresques i les magranes més ardents de la inspiració sagrada a Catalunya: *A un crucifix bizantí*, *Més amunt*, *Violetes de Dijous sant*, *Al bell costat de la germana malalta*, etc., i, part damunt totes, *Processó humil*.

"Aquí—diu el Mestre Joan Alcover—el cantor degué fruir aquella gran alegria de què parla l'autor del *Poema Paradisiàco*, perquè trobà l'avinentesa de vessar a doll, en calze adequat, les essències més íntimes. Passa la Custòdia, i la fesomia d'un paratge rústic que ens és familiar se transfigura, però transfigurant-se no s'esborra el seu caràcter, sinó que s'accentua més que mai. La rosella vibrant d'adoració, el cabrit qui bela astorat, el bou qui s'agenolla, l'olivera qui mostra el tronc lleprós, el blat qui llambreja com l'armadura vasta de Saül, els llençols ben olents de castedat en les finestres,

la murta pels carrers del llogaret... tot és nostre, ben nostre, i tot s'orientalitza i s'ungeix de santedat, com si l'exaltació de la fe li hagués infosa l'ànima de Palestina" (1).

L'any 1913 el poeta estableix sa residència a Barcelona, on activament treballa, principalment en el *Foment de Pietat Catalana*, pel que tradueix el *Missal Romà*.—(Continuarà).

GUILLEM COLOM

(1) Pròleg de *A sol l'ext*, pàg. X.

REVETLA PAGESA

PALS emmurtats i llums i banderoles;
gent, ben sopada, que a la Plaça ve:
aquí venen les cames totes soles
del vell xaruc i de l'*atlot pussê*.

Cadires blanques amb seient de bova
plenes de gent que riu amb avalot;
olor d'humanitat i *llista* nova
i alenar d'aiguardent i tabacot.

A dalt el *cadafal*, puny les orelles
un motiu obligat de cornetí;
volten els torroners mosques i abelles,
i les sabates curtes fan patî.

Empenyen els estols de bergantelles
altres estols de jovenots grossers;
petegen els coets i les rodelles
i *El Dimoni* fa broma pels carrers.

Passen ciutadanetes eixerides
que a ca el didot suara han arribat:
caminen somrients, perdonant vides,
tot lluint el clotell ben afeitat.

Entren a prendre orxata canyelloza
i l'ensaimada els empegunta els dits,
i els que conviden eixa gent golosa
porten capell i oberts els guarda-pits.

Tota la vila bull de gent externa
que ha arribat dels voltants en *cameón*:
no trobarà lloc buit a la taverna
si no surten defora els que ara hi són.

El taverner, suada la camia,
tota la nit fa feina de bastaix;
i males llengües diuen que en tal dia
sol fer les mil pessetes de calaix...

M'agrada conversâ amb les vellaneres
que em trenquen les vellanes amb l'almud,
i contemplar-les, sempre rialleres,
a la llum blanca del carbur qui put.

Oh, els coets esclatant en les altures!
Oh, el bombardeig lumínic dels *castells*!
Oh, la traca, espantant les criatures
i fent bullir la sang als jovencells!

Oh revetla pagesa, somniada
un any sencer! Jo anit et vull fruï...
Si l'última rodella ja és cremada,
oh revetla enyorada,
no deixaré la Plaça endiumenjada
fins que claregi l'alba del mati!

ANTONI SALVA

De Maria Bashkirtseff a Santa Teresa de Lisieux

PODEN ça i enllà llançar-se blasmes contra el temps que vivim; amb tot, és placent, car al seu bell mig hi brosta la flor roenta de la curiositat, la pruïja insadollable d'haver coneixença de les ànimes més dessemblants.

El segle XVIII lloant la tol·lerància comportava's intolerant: combatent la religió i la filosofia, prenia llur plaça, i perseguia els enemics, com no ho feu la Inquisició. Altrament avui. La literatura contemporània honora semblantment als sants i als qui no ho foren, i els descreents acoten el cap, per semblant manera, davant la memòria i els fets d'aquells amb qui no comparteixen la fe. Totes les ànimes serveixen per ella encant inefable i suau, malgrat no admetre a voltes llur mestratge intel·lectual i moral, signantment les que s'estatgen en cos femení. Axí, diríeu que el bon temps trovadoresc és retornat i, ensems amb ell, tot el reffloriment d'idealitat poètica en què, posposada la rudesia primitiva de caràcter, despullava's de cotes de malla, cuirasses, i de tota altra indumentària pesanta, per ablanir-lo amb l'anhel fervent de plaers més subtils i enlairats. L'edat mitja, doncs, res té que envejar als nostres dies. Michelet deia: «Cosa provada és com el segle XIII feu-se singular per la influència de la dona en el mon polític i social». Però venia el Renaixement que tantes coses marcí amb el baf gelador, esfullant-ne la garlanda de puresa i poesia amb que l'orde de cavalleria gentilment enxercolà son front, devenint en turpitud i defalliment. Els temps es mudaren, i la dona cobrava domeny en el terror religiós.

Sovint ens adonam de les grans revisions de valors femenines i d'evocacions constants de dames singulars, nodrides de ciència i virtut. No està gaire enfora el dia que Mme. de Sevigné, amb motiu del centenari commemoratiu del naixement, captenia l'esment dels homes lletraferits, jatsia com ella també ho fos. Ara el torn toca

a les figures dessemblants de Maria i Teresa... Cert, són dessemblants, però aparentment, aqueixa jove carmelita qui pren delit per les joies del Cel, i aquella russa qui, en la flor del seu jovent, cobeja viure en un ambient de luxe i de que l'art pervulgui son nom, enriolat de gloriosa fama per totes les partides del món. Noresmenys, en tant que se fullegen en els llibres on Pere Borel i Alberic Cahuet tornaren a nova vida la poncella eslava errívola, i els de Gaetà Bernoville i Lluçia Delarue - Mardrus, qui perfilaren la silueta, sempre atraienta, de la Santa de Lisieux, un cant concorde s'envola de llurs planes vers aquests dos sers, assedegats de lo impossible, de lo inaccessible. I ¿per ventura no diríeu ja que està aquí el secret de llur atracció irresistible damunt els esperits?

Quan Maria s'allunya de Niça, prou malaveja planejar un programa d'ambició personal. Segons ell, «li serà permès viure gojosament entre els homes, just no prenent gaire cura de l'amistat, ni de la gratitud, ni de la fidelitat. Serà cosa excel·lent no danyar el proïsme, aconduir-se en una vida placent, i sobrepujar els altres sers».

Heus aquí traçat un programa d'ambició integral, que tal volta sia el de molts contemporanis. No es torbarà, emperò, Maria a conèixer la niciesa i vacuïtat d'aital somni rosat. Aprés, cobejarà la glòria, sota qualsevol forma, assajant d'atènyer-la per la carrera del l'art, que, a la fi, acabarà per triomfar damunt l'esperit, purificant-lo amb la brassa roenta del desengany.

«Me pens—escrivia en el seu diari—que jo som en aqueix món per la bondat; feis-me veturosa ¡oh Deu meu!.. Quan consider que només un volta es viu al món, i quiscun noment ens acosta al terme mortal, torn gairebé folla. La vida és tan breu, que tudar-la m'apar cosa la més lletja. No crec que hi hagi ningú qui estimi tant com jo estim: arts, música, pintura, llibres, roba, luxe, trull, repòs, riure, tristor, melanconia, amor, fred, sol, planes encalmades de Rússia, muntanyes rioleres de Nàpols, la neu a l'hivern, les pluges tardorals, les serenes jornades estivals, les nits carregades d'estels pipellejants. De tot me'n sé meravellar, car tot estoja per mi aspectes alligonadors o sublins. Jo voldria veure-ho i abraçar-ho tot....»

Corprèn, veritablement, la potència receptiva de Maria, agavellant amb ardent cor les impressions que fins a ella pervenen de tots els indrets, trobant-hi ressò amb una amplitud, profunditat sonora i riquesa d'orquestració admirables. A les veus qui s'alcen

lloant la natura, s'hi adjunyeix la seva, subjuganta. L'ànima de la nina és volcànica, ardent, vessanta d'entusiasme conscient de la plenitud de les energies ensem que de la necessitat d'expandir-les. Recloure-la dins la inèrcia, capturar el moviment ascencional amb tanta brivada descapdellat, seria tasca inhumana i sense cap profit. La seva intel·ligència alhora que la voluntat i fantasia senten el desplegament íntim i fecund, el dret i el deure de posar llurs forces al servei de la Humanitat. En aqueix punt, Maria apareix humanament idealitzada en un món de bellesa moral, tan diversa de la garridesa física, freda, inexorable com un bloc de marbre pari, llavorat pel geni de Fídies: voltada de simpàtica graciositat, i dins una llum ultraterrenal, talment la d'Enees transfigurat en excelsa visió:

...claraque in luce refulsit,

Os humerosque Deo similis: namque ipsa decoram

Caesariem nato genitrix, lumenque juventae

Purpleum, et laetos oculis afflarat honores.

Pero, ¡oh desplaer!, l'endemà d'aconseguida la somniada glòria artística, se n'adona, amb sobirana atenció, de que li manca alguna cosa inenarrable: «Fretureig, s'exclama, d'un Déu qui hegui cura de les meves coses petites... Res no hi ha de més aborronador que el no poder pregar... Sens Déu no pot ésser poesia, ni tendresa, ni geni, ni amor, ni ambició...

I quan aital deil'lusió s'aprofondeix, tant més obira el bé i la commoció ressona, plenàriament, en les profunditats de l'ésser, renovellant-lo sencer. Els romàntics certificarien volenters que en aqueix cas ha són compliment llur teoria sobre la virtut educativa del sofriment. L'endemà de la dissort, que trasmuda la vida, après de la decepció, que escriuix l'edifici moral, el món també apar trasmutat. El broll de les idees rebudes, i les opinions per avant establertes, s'estronca, trobant-se en contacte amb l'escrua realitat, que n'ix triomfant.

Escoltem tot seguit la petita Sor Teresa: «Tot pensant que era nascuda per la Glòria, i cercant la manera de pervenir-hi, fou-me mostrat interiorment que la meva glòria jamés la veuria esguard mortal, puis en ço consistia que jo fos santa... a l'Amat mai no l'he oït parlar, però tanmateix sé que Ell és amb mi. A cada moment Ell m'econdueix, inspira, i conec fins a quin punt haig fre-

tura de claredats inconegudes... Tiraré una pluja de flors damunt la terra».

Sota formes aparentment diverses, troben-se aqueixes dues ànimes turmentades fortment ajustades per semblant vocació a lo divinal.

Ço, precisament, les mantén vives entre nosaltres, guanyant-se, una, el voler dels escriptors, passats més de quaranta anys de la mort; fent florit, l'altra, tot arreu, un culte ben fervent. ¿Per ventura el desig insadollable de vida i bondat, que cogita assaciar-se abastament damunt la terra, veient tantost ésser impossible, contrasta, amb aquella cobejança de viure, bondat i bellesa eternes, que determinen les grans vocacions?

¡Torbadora comparança! Després d'assajar nostra civilització mediterrània totes les formes de sensibilitat i de pensament, apar que, al cap de tantes experiències infructuoses, torna, lassa i enfellonida, a tombar-se damunt el llit de malalt, tot preguntant una satisfacció definitiva. I quan vol aconhortar-se just en el bé temporal, sent retrunyir impetuosament, al fons de l'ànima, aquell clam arдорós de Musset: «Jo no puc més; a desgrat meu, l'infinit m'aturmenta»...

Per ço, no és estrany que nostre segle ajunti en idèntica curiositat i actualitat literària les ànimes, signantment les femenines, que cercaren, adalerades, segons Pascal, i les que trobaren la certitud en la fe... La fe! Veus ací ço que manca a la majoria de les ànimes masculines. A força d'usar negació, perderen el costum d'afermar, esbadellant-se al seu davant el buit esglaiador, que debades gosaria omplir la ciència pobrissona i superbiosa, insuficient al qui pensa i ama. Passen, aitambé, fretura de quelcom fugitiu a les recerques humanals, als ulls de mirar sempre térbol i dubtós, trobant-se, adés-i-ara, bressolats per la dolor i el pessimisme. Per ço el nostre progrés i cultura probregen d'esplendor i glòria, per tal que no l'enllumena el raig diví de la Fe.

I ¿tal volta no esdevendria missió providencial, encomanada a la dona, retornar la fe a les ànimes, ennoblint-se així ella i ultrapassant el nivell de *mediocritat*, aon les empareda un antifeminisme rígid?

Tàcit reconta que els alemanys destriaven quelcom de diví en la dona: *inesse in eis quid divinum*, que més avant Leibnitz anomenava efusió dels raigs divins, i el nostre gran Bernat Metge, en el llibre quart de «Lo Somni», *ciència divinalment en elles infusa*. Qui vulla despertar l'enginy en entendre profundament, no podrà menys

de trobar, amagat en l'escorxa de tals dites, el cor femení, votat a una gran missió d'amor: la de deslliurar tants de sers que gemeuen en les desolacions i visions tètriques de l'existència, emportant-los a altres regions, aon l'angel consolador té sonriures abellidors. El nostre segle estoja un somriure volterià de dubte vers ço que no comprèn. *Après tout, pourquoi pas?* Emperò, penjat ran de l'abisme del misteri, tanmateix aprima l'enginy, i enquesta, curós, als qui creuen, espiant el brinet de la llum cobdiciada. Nostre segle mantén conversa constant i febroso amb els éssers i les coses, que no esquiven adreçar-se a Déu, esperant en tal manera aconseguir del ser supren la resposta cobejada...

ANTONI PONS

LLUM DE MAIG

EL tren passant en un vol
per entre els arbres avança;
un floc del teu cabell dansa
al ritme de l'embatol.

De la finestra s'obira
el palpitant del voltant:
apar que el gipó sospira
sobre ton pit bategant.

Els arbres de l'encontrada
passen en fantàstic gir,
fonent-se en l'or de la prada
i el llunyedar de safir.

Allà al lluny, la mar immensa
ens circumda de blavor,
que es confon amb la color
del cel amb suau cadença.

S'ha esvaïda l'estelada
en l'òpal del firmament
cromat de la llun daurada
que ja envia el sol ixent.

Ja tot l'espai neguiteja
als raigs del sol, dins l'atzur.

Els fons dels teus ulls, obscur,
serenament espurneja,
i juga un ris d'atzabeja
a damunt el teu front pur.

El nostre cor ha florit,
embriagat de bellesa,
com sentint de l'infinit
tota l'essència i grandesa.

I desmaia el pensament
qui volava per l'altura
salvant l'esplèndid present
que ens ofereix la Natura.

Canta el jove conrador
la cançó que ens corprenia
que diu de «la vida mia»
i diu de «la vida amor».

La mà al mantí de l'arada
o a la falç, o bé al gatzell,
va pensant en l'estimada
que enyora son cor novell.

I el tren sens parar avança
fent estremir l'aire en pau.
El camp riu amb confiança
sota el dosser del cel blau.

LLORENÇ DURAN

ROSES MARCIDES

EL dubte, crudel i roent, destroçava ses entranyes. L'amava amb fol·lia. Era per ell quelcom imprescindible, part integrant de sa vida: aire per sos pulmons, sol per ses tenebres, aroma que embaumava la via eixuta i àrida, sembrada d'eritges i d'argelagues. La ruptura seria per ell la mort. Ho sabia tan cert, que quan el dubte s'alçava flamejant, allà al fons del seu cor, li semblava que el gel de la mort se filtrava endins per la canal de ses venes i l'estremia crudelment.

La tarda esplèndida, tèbiament afalagadora, convidava a l'intimitat. Una hora faltava; un segle d'espera llarga, sense fi. Sabia que la trobaria allà, darrera els ferres del balconet de l'entresol. Sa figura gràcil i esvelta s'aixecaria com sempre dins l'amigable penombra de la saleta, joguina i recollida, com un signe sagrat, com un admiratiu vigorós que donàs força a l'afirmació del lluminós pervindre que ell entreveia dins sa sedosa figulina, delicada i perfumada. Els ulls negres, vius i acaroadors, mirant-lo fit a fit, fulgurants de dolces promences, dirien tot ço que els llavis callen fins en la mateixa intimitat; sa veu melodiosa i clara desfaria, ell ho sabia ben cert, tots sos temors i fantasmagories, totes ses quimeres que enterbolien l'únic crellall sencer de la blava rotonda de son castell.

Però malgrat aquesta certesa tan ferma, el dubte tornava a alçar-se malparant la gaia esperança que de bell nou floria, i al fons del cor, dins un rellonet que l'amor no omplia mai, ressonava com el relluny d'un tro llunyà, com de tempesta que s'apropés.

* * *

Jove encara, de cor delicadíssim i de costums i sentiments més delicats encara, N'Antoni s'havia enamorat de Na Isabel amb tot l'ardor i la fe de sa juvenesa sana i casta. De vida ordenada i senzilla, el fulgor de la rosa gairebé mundana l'havia enlluernat.

Na Isabel era bella com un sol. En torn seu giravoltaven les més pintades papallones de la societat distingida. Malgrat tanta festa, cap galant trobava gràcia a sos ulls. Un dia N'Antoni li fou presentat, i N'Antoni li agradà amb tota sa modèstia i sa grisor.

I l'amor florí.

L'amor? No se sap ben bé si fou amor o egoisme. N'Antoni aleshores començava a brillar entre sos companys amb vesllums escollits i atraients. Era poeta. Ses composiciones eren rebudes amb interès i vèra complacència. Esser l'amada d'un poeta qui prometia hores de glòria, que sens dubte els auriolarien a ambdós amb el mateix llorer, era quelcom de nou, d'inconegut, i sobretot d'extraordinari. Ademés, la figura del poeta era vertaderament senyorívola i bella. Qui no s'inclina davant horitzons tan encisers?

I l'amor florí. Perquè malgrat un fonament tan migrat i feble fou una amor que broidà aquelles hores d'ensomnis i d'idil·lis; fou una amor filla d'un suau romanticisme sensual la que enllaçà llur cor amb forta cadena, i la que, per altra part, anava poc a poc buidant el cor de N'Antoni.

Els amics l'hi deien: "Na Isabel no és per tu. No et convé". Què sabien els amics d'aquestes coses?... Els odiava. Sols Na Isabel restava dreta al fons del seu pit, ample com un temple. Però...

Però sempre restava el reconet que no s'omplia, i mai quedà plenament content d'aquella amor que li deixava els llavis secs i la gorja severada.

Son pare morí. Fou un temps de prova i sofriment intens; sa ànima acabà de temperar-se sota el mall de la dolor. Més ferma, més valenta, més ardida que mai, s'aixecà sobre la realitat de la vida. Més ferma, més valenta, més ardida que mai s'aixecà sobre la realitat de la vida. La lluita es presentava insadollable. La vida obrí son portell esgarrifós. Victima d'unes operacions comercials poc afortunanes, son pare els deixava gairebé en la misèria. Fou necessari abandonar els estudis i posar-se al front del comerç, únic llegat de son pare. La lluita començà més brutal encara, car el decorat havia canviat per complet i les figures filaven per un ambient completament distint i desconegut.

I ara era arribada l'hora de descobrir l'incògnita. No podia ca-sar-se. Calia, en primer lloc, fonamentar bé l'edifici econòmic de ca-seva per a més tard aixecar la torre que besaria el cel blau i sota la terrosa teulada de la qual penjarien el niu de son amor.

I sa delicadesa llançà l'imperatiu de parlar-ne a Na Isabel. Ella

l'estimava i era ben segur que li diria: "Perquè t'apures? Esperarem! Què m'importa l'espera si és a tu qui vull i a ningú més?"

De sobre la vella murada contemplava la mar ampla i hospitalària de la nostra badia. El jorn finia. A la boca de l'horitzó lluitaven la fosca que naixia i el dia morent. La sang de la lluita s'espargí pel cel barrat de núvols grisos, i la volta tota es vestí de grana. Un silenci anguniós i tràgic planà sobre la Natura. Tot cobrava un relleu momentani insospitat. Es diria que abans d'esfumar-se en la negra boca de la nit propera, tot volia dar una nova mostra de presència. La gent passejava silenciosa i lenta. Un infant qui corria darrera un cercle de fusta s'aturà a la vora de sa mare, la cara auriolada i lluenta de suor. El qui passava deia: "Quin cel tan vermell! Demà farà vent." I l'incògnita de la tempesta propera semblava descolorir els rostres dels vianants.

N'Antoni portava el foc dintre el cor.

A la vermellor seguí la grisor obscura. Els pals dels vaixells anclats dins el port arboraren una llàgrima fosforescent. La falda de Bellver fulgurà amb mil lluentons. Pel cel els estels s'il·luminaven lentament; semblaven uns ulls humits de plor que miraven tristament la terra que ennegria.

N'Antoni entrà dins Ciutat. Els carrerons de la Seu, tan callats i amatents, l'engoliren gelosament. Ses petjades retronien dins el silenci, solemniais i frissoses.

Un balconet s'obrí, i l'idil·li començà.

Idil·li? Fou una història trista i sagnanta. Parlava greument, acompassadament. Volia donar el vertader valor a cada paraula, a cada frase. El parlament prenia una solemnitat insospitada. Ell volia dir-l'hi tot. Feia tanta estona que es torturava guardant-ho al fons del pit! Abans de res, volia la tranquil·litat amb sa consciència. Aquí tenia el quadre ben espinzellat; així estaven les coses. L'ajornament dels estudis havia estat cosa fictícia: no podria estudiar ja més. El comerç el cridava. Tenia necessitat de fer feina per menjar. Per de prompte no podia casar-se. Quan podria? No ho sabia. La tasca era llarga. Tal volta tres anys, cinc, deu, qui sap? Podien les coses anar malament, i llavors...

I llavors, què?

Ell faria fins lo impossible, però no podia assegurar res de res.

No volia comprometre's a res, però tampoc volia que ella s'esclavitzàs al seu costat. Si no volia, era lliure... Ell li tornava sa paraula, i a ella tocava resoldre...

Hi hagué un moment de silenci anguniós. Es sentien els batecs del cor de N'Antoni. Si hagués pogut veure clarament el rostre de sa estimada, ja hauria endevinat sa resposta al començament de sa conversa. Cop en sec, romperen el silenci les paraules de Na Isabel. "Ella ho comprenia tot i ho sentia vivament; però també ell comprendria que ella no podia estar d'aquella manera. Ho pensaria i resoldria."

Ho pensaria! Si amb una ma de ferre, atravesant-li el pit, li haguessin buidat el cor, tal volta no li haurien fet tant de mal com amb aquestes dues paraules. Sentí la fredor de la solitud que l'envaïa, que el corgelava. Tot el castell de ses il·lusions s'aterrà sobtadament. Fou quelcom de crudel i cruent. La realitat i buidor d'una amor tan humana sorgí viva davant sos ulls feta carn i galanura, feta desitjos incompresos i atracció vivíssima que, si bé per una part, trencant-la, sentia morir-se, per una altra un no sé què molt íntim rebutjava amb coratgia. Oh, si Na Isabel li hagués dit: "Avant, t'esper!", quins "miracles" no hauria obrat, i quin esforç no hauria fet per enlairar-se de bell nou, i per donar-li l'esplendor que sols per a ella desitjava! Però no pogué dir res més. Es despediren. Ambdós sabien que era el darrer adéu que es donaven.

Com un foll, com pres d'una ubriaguesa estranya, desfé el camí que havia fet. Li semblava que tot es bambolejava. Les amples i airoses ales de les teulades de les velles cases senyorials, que par que es besassin allà dalt dins l'ombra negra, pareixia que li havien de caure damunt. Tenia com a por. Al fons del carreró, dins un cel obscur i brillant, la silueta negra d'un torrelló de la Seu li pareixia com un dit gegantí que li mostràs la volta brufada d'estels. Les ampolles elèctriques, migrades de llum, esmerilades de pols i teranyines, dibuixaren pel trespol i per les parets de les cases, silentes i obscures com a convents, una ombra qui s'allargava, s'allargava fins a esdevenir horripilant i espaordidora. Malgrat la temperatura agradable del maig rioler i perfumat, N'Antoni suava una suor freda que l'estremia i el corgelava.

Sense saber com, es trobà a la plaça de la Seu. Una alenada d'aura fresca el féu tornar en sí. El portal d'Almoina s'obria davant ell, amorós i acollidor, com una pala, quieta i callada, al mig del roquissar i de l'estrèpit de la tempesta que li bullia dintre el pit.

N'Antoni sentia ganes de plorar i de pregar. Sentia aquella certa necessitat que tenen els qui pateixen de contar sos dalers i d'ésser compatits. Cercant pau per a son cor i bàlsam per a ses llagues, entrà dins la Seu i s'agenollà vora la Font del Consol, i allà hi descapdellà tot ço que el feia defallir d'angúnia. I mentres, íntimament, es deia tota la història i mala florida de ses amors, sentí com l'angoixa li pujava coll amunt i rompé a plorar.

I mentres els ulls vessaven l'aigua de la dolor, sentia quelcom que es filtrava cor endins i l'omplia. Fins aquell reconet, al parèixer insadollable, s'omplí també. Llavors sentí com ses passions es desfeien, com la sal dins l'aigua, dins la mar de ses llàgrimes, i dintre l'arc de Sant Martí que el Sol de l'amor li dibuixà pel cel de l'ànima, i a través de sos ulls humits, veu clarament com aquella amor tan gran i ferma es converteix, com per art d'encantament, en un menyspreu pregon i viu que li unglejava l'ànima al mateix temps que l'acaronava suaument; menyspreu contra ell mateix i contra la dona frívola, buida, purament exterior; contra la dona qui enlluernant-lo amb la claror de sos ulls encisadors l'havia llançat per una via desorientada i àrida.

Poc a poc totes les boires s'allunyaren i s'alçaren les gasses o tartanes que dibuixaven enganyosos horitzons, i la llum de la Veritat expandí ànima endins, anegant-la dolçament.

Necessitava aire. Sortí al mirador. L'aura marinenca, fresca i acaronanta, besà son front febrós. Una pau insospitada surava per l'ambient. Quin goig de contemplar la natura ara tan riolera i encantada! L'afalagava la solitud. De bona gana hauria passat hores i hores coteplant l'espectacle tan vist i sempre tan nou. Aquells lluentons de la falda de Bellver, com es bellugaven ara alegrament! La renglera de les faroles del moll provava en va de llançar la llum al cel. La farola de la Riba parpellejava acompassadament i plàcida. El far de Porto-Pí ventava son braç de llum en torn de sa torre afilada, la silueta de la qual s'endevinava, més que es veia, sobre el llavi de la boca negra de la riolera petita badia.

I el far li semblà tot un símbol. De dia, callat i extàtic, bevent el sol ansiosament, i de nit llançant-lo per les conques de sos ulls, i parlant a la barca que lluita amb l'ona indòmita de tot ço que

ha obirat en sa llarga meditació, mostrant-li els esculls esparverants i les cales encantades, placèvoles i acollidores.

L'estelada lluia tota la magnificència de ses constel·lacions primaverals. Quelcom de suavitat i benaurança atemperava els sentits i tot convidava a la lluita serena i confiada per la bellesa i per la pau. Allà lluny, sobre la coma de la Bonanova, perfumada de senyorida i de romaní, fulgura el focus del tranvia elètric, potent i viu, com l'ull d'un monstre llegendari, que hagués escaladada ardida i valentament l'altura atrevida. L'estrofa alegre d'un pescador arribà sospesa sobre el bressol de les ones manses i suaus, i tremolà senzillament sota la pompa de l'estelada. Els estels es feien l'ullet i reien dins el fai de l'atzur obscur incommensurable i s'encalçaven i s'amagaven darrera les celles del núvols com infants qui jugassin a conillons. Contemplant el cel N'Antoni sentí com el pit se li eixamplava; com una dolçor inconeguda l'embolcallava, com la pau inundava son pit trèmol i com l'ànima sorgia triomfal i s'enfilava amunt, amunt, seguint la blanca polseguera de la Carrera de Sant Jaume...

MANUEL ANDREU FONTIRROIG

MITJEVAL (*)

COM és muda tota cosa!
La tristor avui reposa
pels àmbits del vell casal
que ara abans d'ara floria
en títols de senyoria
i honors de castellania,
nobilitat mitjeval.

Per l'ojiva d'una arcada
se' veu la torre acimada:
aquell és el mirador,
d'on la jove damisel·la
brodant seda en rica tela
oïa els cants de novel·la
d'algun gallard trovador.

Mes la tendra baronesa
morí amb tota sa bellesa,
i ara en senten un mal-fel
els joiells en sos prestatges,
paraments i cortinatges,
i en ses vases les imatges
i els draps rics del cobrecel.

(*) Del llibre "Poesies juvenils", a punt de sortir.

Fins al recó d'una cambra
que d'ungüents, de mirra i ambre
• exhala encara fresca olor,
junt al peu d'una arquimesa
d'escultòrica finesa
plora una fulla despresada
d'un "Breviari d'Amor".

BARTOMEU GUASP, PVRE.

Les innovacions en l'arquitectura

DE poc ençà es parla contínuament d'arquitectura. Hem d'estar contents d'això, perquè si bé no creim que en dimani, d'aquesta activitat literària o periodística, una efectiva renovació arquitectònica, en dimanarà almenys una renovació de la crítica i un nou afany d'entendre's en tot lo que cau dins el camp de l'art i de la cultura.

Per de prompte, s'ha d'alabar l'unanimitat amb què es jutjada la desgraciadíssima etapa constructiva que ha sofert el nostre país dins aquests darrers vint-i-cinc o trenta anys. No es pot dir, certament, que la generació passada a Mallorca s'hagi esforçat menys que l'actual per assolir un prestigi en l'altra cultura. El fet és, però, que romania desvinculada de tot lo que tenia relació amb la anomen-la arquitectura d'aquell temps. Mentrestant les grans figures literàries forjaven llur mestratge—que devegades traspassava les fites de les ordinàries possibilitats humanes—s'aixecaven aquests edificis que veim per aquí, producte d'una confusió mental; i s'ha de dir així per invocar una espècie d'irresponsabilitat per part dels autors, els quals, degut al lamentable mecanisme de l'ensenyança pública allavors imperant, es trobaren, *malgré eux*, amb el monopolis de la construcció. Si jo digués, per exemple, que "Horacianes" i la façana del *Montepío* són coses del mateix temps, n'hi hauria per fer tornar ximple a qualsevol.

Aquest mal de la dissociació intel·lectual dura encara, a Mallorca i a Barcelona, potser més que en els altres països europeus i americans. Es segur que aquest mal prové de la diversitat de base educativa en què s'apoia cadascú, i això, afegit a la diversitat psicològica i fins racial de la nostra població, fa que el nostre teixit social sigui un vertader *mare magnum*, i somniar aquí en una "unitat de cultura", no vull dir que sigui somniar impossibles, perquè el món fa molta via, pero és, sens dubte, una il·lusió digna de la candidesa de la anomenada Escola mallorquina.

Jo abans m'estranyava que una espontània i desinteressada opinió sobre crítica d'art emesa verbalment o per escrit pogués desvetllar recels, allunyaments o mortificacions per l'amor propi de ningú: em feia creus que una cosa tan subtil com és el procés d'un judici crític sobre coses d'art pogués traduir-se pràcticament en actituds de matís personal. Avui, al voler fer-me la il·lusió que aquests rars fenòmens psicològics no m'estranyen (encara que en el fons em segueixen estranyant de la mateixa manera), m'astora el pensar lo que seria de l'esdevenidor de la nostra cultura artística si optàssim tots per callar per por de no ofendre'ns els uns amb els altres. Cal, doncs, advertir a tots aquests avantguardistes (car molts n'hi ha segurament que guarden lleialtat amb les sensacions i normes que preconitzen com a bones) que lo que importa primerament no és que deixin d'ésser avantguardistes, ni infiltrar-los la creença que llurs judicis (enc que siguin desfavorables a les arts tradicionals) puguin ofendre a persona nada, sinó que concretin i precisin amb successius i escalonats esforços les expressions de llurs dolors espirituals, perquè lo essencial en l'art és que hi hagi un fons que pugni per expressar-se, encara que no es tenguin per mà uns medis còmodes d'expressió: no per faltar-li la paraula al mut deduirem d'ell que no té cap sentiment, ans bé li endevinarem amb relativa exactitud lo que ens vol expressar, i tant més fàcilment ho entendrem quant més profunda sigui la cosa que ens vulgui expressar. Jo admet, a més, que en l'art hi pot haver molta part del subconscient que sigui controlada o controlable pel conscient.

Estic dient coses—influït segurament pel llenguatge dels esteticistes de darrera hora—que potser escaurien millor aplicades a la música o a la poesia pura que no a l'arquitectura; però parlant d'arquitectura he començat aquest article i parlant d'arquitectura el vull acabar.

Es un fet en la història de l'arquitectura que les enormes innovacions sofertes responen a complexitats també enormes, en les quals la tècnica és sols un factor. Aquesta era abans intuïtiva; el que avui sigui científica no vol dir que hagi d'empresonar l'arquitecte i el rellevi de l'esforç espiritual. L'arquitectura és un art pràctic, realista; però s'ha de veure en la matèria de la construcció—és clar que en molts de casos és impossible: en els casos en què l'arquitectura confronta amb l'enginyeria—una "aspiració" a ésser més que matèria.

Si he parlat tantes vegades en elogi de la tradició és perquè

crec que posant la tècnica al servei de la continuïtat tradicional, vitalitzant aquesta amb sanitosos empelts, es pot renovar l'arquitectura nostra molt més que provocant generacions espontànies, com un que per renovar el nostre llenguatge, per exemple, afegís de cop i volta paraules i paraules que "científicament" fossin més lògiques que les del lèxic natural.

Le Corbusier és, més que un innovador de l'arquitectura, un enginyer-urbanista que ha intentat resoldre els problemes que l'aglomeració crea en les grans capitals, i no dubt que és capaç de resoldre aquests problemes amb elegància. La seva frase "la casa és una màquina d'habitar" és una frase, enginyosa també, que sintetitza en certa manera les condicions de confort i d'higiene que ha de reunir una habitació. Però ara figurau-vos que jo volgués inventar-me una altra frase i digués: "Un arquitecte és una màquina per fer màquines d'habitar", es veuria ja massa clar la falsedat i el fons arbitrista d'aquest simple joc de paraules.

Avui, a Mallorca, cal parlar com a cosa prèvia del "gust" i de la "educació del gust".

Cal instar als artistes per a que resolguin llurs obres amb simplicitat, mentres no sigui una simplicitat inelegant, que aquesta també és molt mala d'aguantar.

I cal repetir que en el fons de tota professió artística hi ha quelcom més que tècnica, la qual no coincideix ni pot confondre's mai amb la "naturalesa" mateixa de l'art, com no pot confondre's l'arada amb la fragància de la flor cultivada en els terrers que aquella ha remogut.

GUILLEM FORTEZA

DIVULGACIÓ BIOLÒGICA

LA CÈDULA PERSONAL DELS PEIXOS

Si algun lector pressós posa esment en el subtítol d'aqueixes ratlles, tal vegada cregui que les exaccions fiscals, que en aquests temps aclaparen al ciutadà, s'han extès al reialme de Neptú, arribant l'impost obligatori al més i als millors dels habitants de les aigües, circumstàncies de quantitat i qualitat apreciades, naturalment, des del punt de vista humà, i tot pensant en la fauna nedadora potser exclamarà, compassívol: pobrets! Mes, torni enrera l'esguard el lector, i al llegir *divulgació biològica*, allunyi la seva prematura compassió, enforteixi el seu cor, i continuï llegint si el temps no li curteja i li interessa la Biologia, la vulgarització de la qual és caiguda avui en mans entorpides.

El biòleg és qui tracta d'imposar cèdula personal a tots els éssers que són subjectes a llurs estudis, dels quals la Humanitat en dedueix profitosos ensenyaments amb finalitats de ciència pura o d'aplicació econòmica, i en el món de les aigües és la biologia dels peixos la que més ens interessa pel segon concepte.

Un dels problemes més importants que s'ha plantejat en la biologia marina, des que aquesta branca ha ofert part dels seus mètodes i de les seves activitats al millorament de la pesca industrial, és el de la determinació de l'edat i del creixement dels peixos. Davant un peix, petit o gros, acabat d'agafar per un pescador amb la xarxa o amb l'ham, el desig de saber la seva edat—la del peix—és quasi immediat, però més sorprenent és l'averiguació, per exemple, de que una modesta sardina d'un pam és tan vella com el formidable anfós d'un metre, la captura del qual ha estat comentada pels socis del Club Nàutic!

El fonament del problema és l'investigació de l'època de posta, la qual és coneguda en la majoria de les espècies mitjançant obser-

vacions directes i examen de la maduresa dels òrguens sexuals i captures d'ous i de larves lliures en les aigües. La dita època de posta, per a cada espècie, varia generalment d'uns a altres mars, i la seva duració no és la mateixa en els diversos peixos, durant quasi tot l'any en alguns casos; cal tenir en compte que l'error inicial per al càlcul ulterior de l'edat és directament proporcional a l'extensió del període de desovar.

El creixement dels peixos, en termes generals, es discontinu. En el transcurs de l'any, el medi ambient presenta condicions més o menys favorables al seu desenvolupament: ara és l'aliment peculiar de cada espècie que sofreix fluctuacions alternatives, suara són les condicions físico-químiques de l'aigua—sobre tot la temperatura—que determinen una major o menor activitat tròfica del peix; de vegades es la funció reproductora la causa de les oscil·lacions en la rapidesa del creixement. En uns casos se'ns presenta una vertadera hivernada, més o menys intensa i extensa, del peix; en altres, el període de maduresa sexual correspon a una fase crítica, dedicant totes les seves reserves greixoses, anteriorment agombolades, al desenrotllament dels òrguens sexuals, deturant-se el creixement i fins produint-se un emmagriment desmesurat, com succeeix en els salmons.

Doncs bé; aquestes fases de creixement normal, alternant amb períodes de creixement minvat o nul, deixen llur petja en les peces esquelètiques del peix; en les vèrtebres, en els ossos escapulars, en les peces operculars que protegeixen les ganyes, en els otolits o pedretes calices de l'oïda interna, s'hi veuen zones concèntriques de creixement, les quals son rèplica paral·lela del desenrotllament intermitent de l'animal.

Com sia que la minva del creixement, deguda a l'hivernatge o a la posta, és anual—excepcions de banda—l'examen d'aquells ossos ens permet, amb major o menor facilitat, l'averiguació de l'edat de l'individu al qual pertanyen, semblantment a com es determina la dels arbres pel nombre de capes llenyoses, formades en anys successius.

Però el millor document de filiació dels peixos en són les escates. Aqueixes peces dèrmiques recobreixen i protegeixen el cos del peix des de poc temps després del naixement, i com que hi són en nombre invariable, en els adults, han de créixer en superfície a mesura que augmenta el volum de l'individu; desenrotllament en extensió també discontinu i manifest en les zones concèntriques observables al microscopi i a vegades a simple vista. Vet ací la cèdula personal

que sol·licita el biòleg! Donau-li una escata i ja pot fer l'empadronament!

Aquest minúscul objecte li permet d'esbrinar no sols l'edat en anys de l'ésser que en fou propietari, sinó també de calcular el seu creixement en cada un dels anys, ja que les dimensions del peix i de les escates són directament proporcionals. Suposem que en una escata s'observen tres ratlles concèntriques, corresponents a tres deturaments del creixement, formades successivament, de dedins a fora, a partir del centre morfològic de l'escata: ajudant-nos del microscopi mesuram les distàncies des del centre a la vora de l'escata (V) i a la 1.ª, 2.ª i 3.ª ratlles que senyalen els hivernatges o les postes successives v_1 , v_2 i v_3 , respectivament, midam el peix amb regla i compas (L) i ara tractam de determinar la grandària I_1 , I_2 i I_3 , que tenia l'individu quan se formaren en les escates les estries del seu 1.er, 2.^{on} i 3.er deturament del creixement, establint les proporcions:

$$\frac{V}{L} = \frac{v^1}{I^1}; \quad \frac{V}{L} = \frac{v^2}{I^2}; \quad \frac{V}{L} = \frac{v^3}{I^3}$$

amb tota senzillesa resollem les incògnites I_1 , I_2 , I_3 .

Tota la història del peix fins a la seva captura queda aclarida pel biòleg; així, sap si el naixement fou normal, precoç o retardat; si les condicions del medi foren o no favorables durant la vida del peix; inquireix diferències sexuals i racials; dedueix anormalitats, estats patològics i parasitaris, nanismes i gegantismes, i amb les escates de gran nombre d'exemplars d'una mateixa espècie gairebé pot reconstituir tota la seva biologia. Quant gran sens mostra el poder inquisidor de la Ciència!

L'aplicació del mètode que havem explicat breument s'inicià en l'arenc i s'extengué després a les espècies marines i d'aigua dolça de major importància econòmica. Volem acabar aqueixa nota exposant els resultats—potser sorprenents—aconseguits en alguns peixos.

El popular arenc, que constitueix una de les principals pesqueries de l'Atlàntic Nord, viu fins a dotze anys, assolint la talla màxima de 30 cms., per bé que al complir els cinc anys ja en mesura 25. La sardina, en la nostra mar llatina, assoleix una vida més curta—cinc anys—i no passa dels 17 cms. de llargària, talla que aconsegueix el saborós saító mediterrani malgrat de morir després de la seva segona posta, al tercer any de vida. L'alatxa, tan abundosa en les nostres aigües, depassa els seus congèneres per sa ràpida creixença,

puix els exemplars de 4 o 5 anys arriben als 32 cms., talla major que la dels arencs de més longevitat.

El salmó, l'exquisit peix marí que remunta els rius d'Europa fins a llurs fonts per a reproduir-s'hi, als vuit anys de la seva vida viatgera, cap amunt i cap avall, mesura prop d'un metre; no arriba a aquesta llargària l'anguila (fins a 70 cms. als onze anys), la biologia de la qual és tan interessant, i que vivint els adults en els rius davallen al mar a reproduir-s'hi per primera i darrera vegada.

El bacallà, que habita les aigües fredes, sens dubte desconegut *al natural* del lector acostumat a veure'l *manufacturat*, de menor longevitat que l'arenc, el seu company nòrdic, arriba als 80 cms. de bona mesura als onze anys, i el lluç, cosí germà del bacallà, al qual substitueix en aigües menys fredes, viu tant com ell i li passen en grandària les races més fortes, com la de les costes marroquines, la qual arriba a un metre de llargària.

Molts d'altres exemples podríem exposar: els peixos plans (pelaies i afins), els serrans i llobarros, mabres, pagells i els seus cofamiliars els tords i mujols, el bonítol i la tonyina, etc., tots els peixos que importen en l'economia humana, han estat sotmesos a l'estudi pel mètode que hem mostrat, amb el propòsit—per ventura en va—d'entretenir i il·lustrar al benvolgut lector.

FRANCESC DE P. NAVARRO

F. de S. A. trad.

LLETRA DE VALÈNCIA

TRIMESTRE fructífer el que ara fineix! La fira de Sant Jaume, amb tan abundoses i variades diversions, no ha ofegat la vida espiritual de València.

Ha estat celebrada la "Primera Manifestación de Arte Joven". Intent lloable, encara que la realització no haja estat tot lo falaguera que seria de desitjar. Moltes de les teles pintades tenien una joventut—ai!—de deu anys enrretra. S'ha tengut la gentilesa de convidar artistes forans que han suplít l'absència—ben inexplicable—d'alguns dels nostres. Durant l'exposició s'han llegit poemes castellans de poetes locals i de García Lorca, Jorge Guillem... Es parla de que aquest grup de l'Arte Joven editarà, a l'octubre, una revista d'avantguarda: "Puerto".

Al "Círculo de Bellas Artes" l'escultor Capur presentà una rica col·lecció de dibuixos plens de vigoria i sobrietat. Apunts per a les belles concepcions que tant de nom li donen i aon es veu concretada la veritat que després idealitza.

"Lo Rat Penat" ha commemorat el cinquantè aniversari de la seva fundació dedicant un bust en bronze, erigit als "Jardins del Reial", al poeta Carmel Navarro—*Constantí Llombart*—que fou el fundador. A més, es pensa editar les poesies, fins ara disperses, de tan preclar patrici. Una vetllada literària va ésser corona del dia commemoratiu. No trobem més que dir d'aquestes festes que ha mancat ambició al senyor President o Comissió organitzadora. Els han donat un caràcter... diguem *excesivament oficial* i limitat als elements de casa, quan hauria pogut ésser una festa de tota València. L'hermós historial de "Lo Rat Penat" s'ho mereix i ningú hauria negat la seva ajuda.

Llibres publicats que més ens atanyen: "*Catálogo descriptivo de los Códices de la Catedral de Valencia*", per N'Elies Olmos Calnada, Canonge arxiver de la nostra Seu (obra premiada, amb el premi de la Diputació, als Jocs Florals de l'any 1922); *Elegies*, per Bernat

Artola Tomás (Sociedad Castellonense de Cultura), llibre amb regust clàssic, i *Els Cavallers de Vinatea*, de Josep M.ª Bayarri, prosas arboradores d'entusiasme patri.

I per a final diguem que estan construint-se els fonaments d'una Editorial valenciana que donarà sis volums anuals de literatura moderna. Ja serem més explícits.

E. NAVARRO - BORRÁS

E L S L L I B R E S

PER L'ALTAR I PER LA LLAR

“I per aquest premi immerescut fou orientada i fixada per sempre més la meua vocació. I d'aquell jorn ençà, em vaig fer ermità de les lletres, monjo de la poesia; i davant Déu, em vaig lligar amb un vot que no he trencat (i si Ell m'ajuda no trencaré mai més), amb un vot d'amor i fidelitat a Catalunya”.

Amb aquestes paraules plenes d'amor als dos caires de la seva personalitat acabava Mn. Llorenç Riber (fent referència a una oda que li fou premiada, jovencell encara, en un Certamen lleidatà) el seu discurs del Jocs Florals de 1920 a Lleida.

I aquestes dues característiques del seu esperit, juntament amb la seva professió, informen les 200 llargues planes del tom suara eixit formant part de la Biblioteca Horitzons, amb el títol “Per l'altar i per la llar”.

Oportunament fa al·lusió Mn. Riber en les paraules proemials del llibre a aquell desig d'Horaci “que l'autor d'una obra d'art sia constant amb ell mateix”. Aquell vot d'amor i fidelitat a Catalunya, que és dir adhesió a les diverses formes de l'esperit pairal, fet per l'autor de *Les corones* en la seva juvenesa, el manteniment estricte del qual pogué recordar en 1920, té plena confirmació en 1928 a través de “Per l'altar i per la llar”. “La mateixa percussió fa vibrar de cap a cap tota la corda”.

Imminent la commemoració de la Conquesta de Mallorca, molts dels treballs aplegats en aquest volum ens parlen, amb el to encès d'admiració i de devoció, del Gran Rei, i ens és plaent anar resseguint la vida d’“aquell qui sentí sobre ses espatlles el pes d'una vocació grandiosa” en quant té relació amb Mallorca, que, venturosament, “conserva la llengua que ell ens posà sobre la boca”.

Al sermó predicat a la Seu en el centenari del naixement de l'alt En Jaume, segueix un altre predicat en 1909 a Lluch, d'on va ésser En Riber *atlot blau* i després una conferència donada a Vich en 1917 sobre el suggestiu i amplíssim tema “L'Obra Pastoral del Dr. Torras i Bages”.

Aquests tres treballs són els agrupats sota el títol “Per l'altar”.

Els quatre treballs primers de la segona part són també—excepte un—a l'entorn de Jaume I i de la Conquesta.

El parlament dels Jocs Florals de València en 1917 és, a més d'un testimoni de la fraternitat de la llengua i de la sang, un vibrant elogi de la lleialtat de Ramon Muntaner, el cor del qual fou ferit per una graciosa fadrina valenciana, i el seu braç fidel va sostenir incansablement el cos feble de l'infant En Jaume, fill de l'Infant En Ferran, plançó reial del Casal de Mallorca, que anys més tard havia de morir en els camps de Lluchmajor, les despulles del qual, a principis d'aquest segle, havien de tornar a Mallorca (des de València) i ésser aquí rebudes solemnement mentre “els canons udolaven com a cans fidels; ploraven les campanes

llàgrimes de bronze i llueïen les armes nues i baixes, com amb un espuirneig de dol" i "tota la ciutat eixia a rebre mort al bon Rei que viu rebutjaven".

El discurs del Jocs Florals de 1920 a Lleida és l'evocació dels preparatius de la Conquesta de Mallorca, de la qual "no n'havien cura" els lleidatans, segons les paraules del Cardenal de Santa Sabina.

A Lleida es va decidir l'expedició que més tard havia de partir de Salou, tan numerosa que "la mar semblava blanca de veles".

I a Lleida mateix, segons les paraules inicials d'aquesta nota, es va decidir l'orientació, la vocació espiritual de Llorenç Riber.

El discurs que va epilegar els Jocs Florals de 1923 a Felanitx és a més d'un elogi d'aquella ciutat un record ple de tendresa d'aquell home bo, exquisit, iniciador del moviment lul·lià (avui tan dignament continuat per Mn. Galmés) que es digué En Mateu Obrador; i és també el reconeixement de la tasca que anava fent la "Associació Cultura de Mallorca" de portar a les ciutats i viles, començant per Felanitx, "el seu apostolat de fidelitat a l'esperit racial i al seu batec vivent que n'és l'idioma".

Segueix el treball sobre Berenguer de Palou, Bisbe de Barcelona, pastor de pobles, que així portava la capa al chor com el penó a les fronteres, que acompanyà a Jaume I en l'expedició a Mallorca, després d'haver ja participat en la batalla de les Navas.

Fou Berenguer de Palou el primer de croar-se a les Corts de Lleida, després del Rei En Jaume, per a l'empresa de conquerir Mallorca. I fou ell qui celebrà la primera missa que l'exèrcit desembarcat oí a Mallorca, i també qui va donar al Monarca la trista nova de la mort dels Montcada.

Aquesta bella prosa sobre Berenguer de Palou fou premiada en un certamen convocat per un dels Ajuntaments anteriors que va comprendre quin era el camí dret per honorar degudament la gesta gloriosa del dia darrer de l'any.

"Un padró a Jaume III"—dividit en tres articles—és un record ple de fervor, dedicat a la memòria del malaguanyat monarca mallorquí mort en els camps de Lluchmajor.

Omplen la resta d'aquest llibre, tan ple de suggestions de record, tan ple de llunyedors assequibles "als ulls blaus i humits de l'enyorança", diversos escrits publicats en les fulles de curta vida del diaris, i que ara veuran la seva vida prolongada comparativament amb la breu existència que pot donar-los el periodisme.

L'encís que a aquest tom dóna aquella fidelitat de principis socials i lingüístics a què ha votada la seva vida En Riber, s'augmenta amb la musicalitat de la seva prosa i la riquesa ornamental de les belles imatges que tan característiques són en boca de l'autor.

La novella "Biblioteca Horitzons" ha fet bé de fer lloc a aquest patriòtic recull de treballs, que conservarà a través del temps l'obra en arborada prosa poètica del qui ha excel·lit per igual en el vers, en el periodisme i en les humanitats.

HEM estat obsequiats amb un exemplar de la nova obra "La cuestión de Osio, obispo de Córdoba, y de Liberio, obispo de Roma" de la qual és autor el nostre amic i col·laborador En Francesc Sureda i Blanes, Pvre.

L'obra esmentada, que tracta sobre qüestions selectes de crítica històrica, ha estat impresa a Madrid als tallers de "Espasa-Calpe, S. A.", i además de les dues

extenses parts, subdividides en vuit capítols, que integren l'obra, conté l'apèndix, la dedicatòria i l'introducció, amb un retrat de l'autor.

L'interés del lector en començar l'obra no decau en tot el llibre, que és un prodigi d'erdició i un acabat estudi. L'estil literari és el propi de l'autor, ple de preciosismes i llampant claredat en l'exposició dels conceptes.

Recomanam als nostres lectors l'obra d'En Sureda i Blanes de què queda fet esment i a ell li endreçam la nostra enhorabona per aquesta nova producció.

A Eivissa ha vist la llum pública una nova publicació titulada "El Campesino", bolletí mensual portaveu de la "Cámara Agrícola Oficial".

El sumari d'aquest primer número és el següent: "Nuestro saludo y propósitos" per Ramón de Penyafort; "La tierra y sus abonos", "Horticultura" i "La industria de la mantequilla".

Corresponem a la seva salutació i li desitjam molts d'èxits i anys de vida.

HEM rebut l'interessant obra musical "Piezas para piano", del difunt músic mallorquí Andreu Torrens, la qual, costejada per la nostra Diputació Provincial, ha editat a Barcelona la "Unión Musical Española". Ha tengut l'atenció de enviar-nos-la la vídua del compositor, D.ª Antònia Rubí.

Hem fullejat amb delectança l'obra musical d'En Torrens i hi hem trobat totes aquelles suavitats i delicadeses que tant caracteritzaven a l'autor i que li donaren l'anomenada de mestre que encara perdura.

A l'obra d'En Torrens no hi ha que cercar-hi grans profunditats ni problemes de concepció tècnica; lo que en ella hi sura és la flaira suau de les melodies senzilles, amarades de sentiments i agradables facilitats, originàries de la música clàssica italiana.

Auguram a la nova obra "Piezas para piano" un èxit de venta i de crítica, i felicitem la Diputació pel lloable acord de costejar-ne l'edició.

EL "Foment del Turisme", seguint la lloable tasca que s'ha imposat, ha fet una nombrosa tirada d'un magnífic follet gràfic de propaganda de Mallorca.

Dit follet que conté, además d'un extracte literari ben fet, nou esplèndides fotografies dels nostres més bells endrets i una carta geogràfica de comunicacions, ha estat imprès a la Casa Mumbrú, de Barcelona, pel sistema de "hueco grabado".

Aquesta és una bella propaganda de Mallorca, i sols una insignificant mostra de lo que el "Foment del Turisme" té en preparació i pròxim a sortir.

RECURS DE FORA

Heus aquí el magnífic programa cultural desenrotllat, en sos cursos estivals per estrangers, per la "Societat d'Estudis Bascs", de San Sebastià, del 1er al 15 juliol, bella ruta a seguir pels qui van darrera fundar Ateus o Societats de cultura. Un *Syllabus* de matèries, en el fons quasi idèntic, ja apuntava, alguns anys fa, en un projecte de Centre d'estudis especialitzats per Balears, l'amic Rosselló Ordines:

Curs d'iniciació i d'investigació: 1. Idea general de la Gramàtica basca. 2. Tècnica per treballs experimentals d'Antropometria basca. 3. Folk-lore basc. 4. Estat dels estudis de Prehistòria basca. 5. Investigació de Geografia humana de la societat d'Estudis bascs. 6. Història de la regió basca. 7. Genealogia i Heràldica basca. 8. Treballs sobre Dret tradicional basc. 9. Art popular basc. 10. Bibliografia general i complementària de la llengua i de la cultura basques.

Conferències. 1. Hugo Schuchardt i la Gramàtica basca. 2. Estudis de Ciències naturals en la regió basca. 3. Arquitectura basca. 4. Vida econòmica, industrial i comercial de la regió basca.

Sessions de Conversa.

Tres vistes de Palma (la Catedral, la badia i un pati de casa pairal), il·lustren a "La Razón", de Buenos Aires, una crònica de Noel Llopis Bertrand, cantant les principals meravelles de l'illa de Mallorca.

A "La Publicitat" del 14 de Juliol s'ha publicat, firmat per R. H. M. un article titulat "Gaspar Bennassar.—Un flagell mallorquí", en el qual s'ataca al dit tècnic municipal "èmul dels Pujols i dels Rubió-Bellver" pel seu odi als monuments antics, i es reconten algunes de les seves gestes: la porta de Santa Margalida, el pont de Santa Catalina, les escales de la Seu, fins arribar al projecte d'il·luminació dels finestrals que sota la inspiració del Sr. Rubió i Bellver es volen posar a la Seu.

Adornen l'article dues reproduccions del gust bennasseria: una finestra enquadrada amb un arc dovelat cap per avall, i una barana de balcó molt pràctica i graciosa.

La premsa de Buenos Aires s'ha ocupat aquests darrers temps de la pintura de Mallorca, exposada al Pavelló Nacional de Belles Arts amb motiu de "La missió d'Art a l'Argentina" de què parlàrem en el nostre número de Juny.

"La Nación" en fa una extensa crítica, i si bé pega a alguns, lloa les obres d'Anglada, Cittadini, Bernareggi, Joan Junyer i Jacob Sureda.

N O T I C I A R I

FESTES A CAMPANET

El dia 25 de Juliol, festa de Sant Jaume, la vila de Campanet, que celebrava la festa anyal del poble, va dedicar un popular, senzill i cordial homenatge als dos il·lustres fills de la vila En Miquel dels Sants Oliver i Mn. Llorenç Riber.

Consistí l'homenatge en descobrir els dos retrats de N'Oliver i En Riber que figuraran al saló d'actes de la Casa de la Vila, pintats pels artistes En Joan Pons Frau i En Pere Barceló.

Al capvespre es va descobrir una làpida col·locada a la casa on va néixer En Miquel dels Sants Oliver i dos ròtuls donant el nom d'aquest i el d'En Riber a dos carrers de la vila.

La làpida, que orna ja per sempre l'humil vivenda on obrí els ulls a la llum l'il·lustre autor de «Mallorca durant la primera revolució», és de marbre i sobre ell unes severes lletres romanes, plenes de el·legància dins la seva senzillesa, componen una adequada llegenda.

Després, a la Plaça Major, es va celebrar un acte literari, per assistir al qual, així com als anteriors, anaren a Campanet nombrosos elements de la intel·lectualitat mallorquina, podent ésser dit que, presents o representats, assistirem a la festa de Campanet tots quants a Mallorca tenen una significació dins el camp de conreu de l'esperit, així com molts d'escriptors de Catalunya.

L'acte literari va consistir en la lectura de les adhesions, la lectura de fragments del discurs biogràfic que sobre S. Oliver va llegir a la Sala de Ciutat el plorat Joan Alcover, i la lectura del treball que sobre Riber escrigué l'exquisit poeta En Guillem Colom, i del qual res cal dir ja que el lector pot fruir-lo en altre lloc d'aquest exemplar de LA NOSTRA TERRA.

Després En Francesc de S. Aguiló, incansable i assenyat organitzador d'aquest homenatge, va llegir unes paraules d'enhorabona al poble per l'acte portat a cap, i finalment el germà d'En Riber llegí unes poques, però cordials, paraules del gloriós poeta donant gràcies per l'homenatge.

Val la pena de destacar aquesta festa de Campanet, per la significació de la mateixa—un poble que reconeix els mèrits de dos del seus fills, vers els quals no el mou la gratitud, sinó l'admiració pura; per haver-la organitzada econòmicament a base d'una subscripció realment, efectivament, completament popular, i per haver dominat en ella l'esperit pairal i la fidelitat a lo que constitueix el fons més pregon i la característica més essencial de la autèntica anima de Mallorca.

LA NOSTRA TERRA, que va estar representada a la festa de Campanet, reitera la seva adhesió i felicitat al poble que ja de segles du en sí saba i llavor de mallorquinitat.

ELS FINESTRALS DE LA SEU

Aquestes dies s'ha començat a obrir un nom finestral a la nostra Seu. Amb aquest ja són quatre els finestrals en preparació i encara no s'ha dit ni una paraula referent als motius dels nous vidres que els tenen destinats ni dels projectes que per aquest fi han estat escollits.

Sembla que la Comissió dels capitulars, encarregada de portar a terme l'obra dels finestrals, té un especial interès en fer veure la seva autonomia i el seu comandament absolut, malgrat que públicament s'ha cridat al poble perquè hi aportí la seva almoïna. Al poble se'l vol fer contribuir, però no se'l vol complaure en res.

Nosaltres, que no creim que la Seu, per la seva importància monumental, sigui de la propietat exclusiva del Cabilde, hauríem vist amb gust una actitud menys intrangigent per par de la Comissió i un acostament un poc més sincer al sentir popular respecte a aquest assumpte, manifestat clarament i amb abundància a la nostra premsa, a la de Catalunya i a la de Madrid.

Creim que en coses de tanta transcendència com és l'obra dels finestrals no s'hauria de traslluir tan a les clares la qüestió personal engendrada en aquest assumpte, que dona com a resultat una intransigència que no té nom. I no té nom perquè per una qüestió personal pot venir, i vendrà fatalment, sobre aquesta generació, l'estigma del futur.

NOU FILL ILUSTRE

En una de les darreres reunions tengudes pel nostre Ajuntament ouf pres, per unanimitat, l'acord de nomenar fill il·lustre de la Ciutat al senyor Gabriel Llabrés i Quintana, que morí el passat mes de març.

El Sr. Llabrés, notable no tan sols pel fet insòlit d'haver llegat a la Ciutat la seva nombrosa i selecta Biblioteca, sinó amb més títols encara per la seva tasca literària i històrica, havia adquirit aquest honrós dret, i l'Ajuntament amb el seu acord no ha fet més que complir amb un deure sagrat.

Al celebrar l'honrosa distinció de què ha estat objecte la memòria del Sr. Llabrés, no podem menys de felicitar la seva Vídua i el seu fill Joan, amic i col·laborador nostre.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

Redacció i Administració:

Carrer de Palacio, 91.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA